

8. 2. 2018

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K otázce vzniku bezdůvodného obohacení plněním za jiného proti jeho vůli

Podle ustanovení § 2991 odst. 2 zákona č. [89/2012](#) Sb. (nového občanského zákoníku) se bezdůvodně obohatí také ten, kdo získá majetkový prospěch tím, že za něho bylo plněno, co měl po právu plnit sám.[1] Skutková podstata tohoto bezdůvodného obohacení spočívá v tom, že splněním dlužníkovu dluhu věřiteli jinou osobou se majetkový stav dlužníka nesnížil, jak by tomu bylo, pokud by svému věřiteli plnil dlužník ze svého. Ke vzniku bezdůvodného obohacení na straně dlužníka dochází v okamžiku, kdy splněním jinou osobou zanikl dlužníkuv dluh vůči jeho věřiteli. Je však otázkou, zda došlo ke vzniku bezdůvodné obohacení i v případě, kdy bylo plněno za dlužníka proti jeho vůli, tj. kdy s tím dlužník nesouhlasil.

GLATZOVA & Co.

Znění ustanovení § 2991 odst. 2 nového občanského zákoníku vychází z ustanovení § 454 zákona č. [40/1964](#) Sb. (starého občanského zákoníku), podle něhož bezdůvodně se obohatil i ten, za něž bylo plněno, co po právu měl plnit sám. Proto lze při výkladu ustanovení § 2991 odst. 2 nového občanského zákoníku vycházet z judikatury k ustanovení § 454 starého občanského zákoníku (pokud tedy již ustanovení nového občanského zákoníku výslovně nestanoví něco jiného).

Podle rozhodovací praxe Nejvyššího soudu ČR (viz např. rozsudek sp. zn. 32 Odo 970/2006) skutková podstata bezdůvodného obohacení podle ustanovení § 454 starého občanského zákoníku byla naplněna za předpokladu, že ten, kdo plnil jinému (poskytl mu plnění, jež má majetkovou hodnotu), tuto povinnost neměl a plnil místo toho, kdo byl k tomuto plnění povinen (tj. místo dlužníka), přičemž mezi subjekty, mezi nimiž došlo k plnění, bylo zřejmé, že se plní za jiného. Jinými slovy ten, kdo plnil za jiného to, co měl po právu plnit sám, plnil povinnost jiného vědomě, tj. že mezi osobou, která plnění poskytovala, a osobou oprávněnou k přijetí plnění bylo zřejmé, že je plněn určitý závazek jiné osoby (dlužníka), nikoliv závazek osoby poskytující plnění ve vztahu k osobě přijímající plnění, tj. věřiteli (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 28 Cdo 4513/2008 nebo rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 23 Cdo 4275/2010). Zde je však třeba upozornit zejména na s ustanovením § 2991 odst. 2 nového občanského zákoníku související ustanovení § 2997 odst. 1, věta druhá nového občanského zákoníku, které stanoví, že právo na vrácení nemá ani ten, kdo jiného obohatil s vědomím, že k tomu není povinen, ledaže plnil z právního důvodu, který později nenastal nebo odpadl.[2]

Ve vztahu k předmětné otázce, tedy zda může vzniknout bezdůvodného obohacení i v případě, kdy dochází k plnění za dlužníka proti jeho vůli, se opakovaně vyjádřil Nejvyšší soud ČR. Podle ustálené judikatury Nejvyššího soudu ČR (viz např. rozsudek sp. zn. 32 Odo 970/2006, rozsudek sp. zn. 32 Cdo 3508/2009, usnesení sp. zn. 23 Cdo 4275/2010 nebo rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu sp. zn. 31 Cdo 2307/2013) k naplnění skutkové podstaty bezdůvodného obohacení podle § 454 starého občanského zákoníku není rozhodující, zda plnění bylo poskytnuto se souhlasem dlužníka, avšak nesmí jít o situaci, že bylo plněno proti jeho vůli! Vznik majetkového prospěchu dlužníka v důsledku úhrady jeho dluhu jinou osobou je tak vyloučen aktivním

projevem nesouhlasu subjektu, za nějž má být plněn.

Ve své právní praxi jsem se v této souvislosti setkal s právní argumentací ze strany dlužníka, podle níž ke vzniku bezdůvodného obohacení nemohlo dojít z důvodu, že dlužník projevil nesouhlas s poskytnutím plněním za něj poté, co k tomuto plnění došlo (tj. až poté, co došlo k zániku jeho dluhu). Jsem přesvědčen o tom, že takový právní názor není správný. Podle mě nelze vyloučit vznik majetkového prospěchu na straně dlužníka tím, že dlužník projeví svůj nesouhlas, až když je závazek za něj uhrazen třetí osobou.

Pokud by měl mít dlužník možnost vyloučit vznik bezdůvodného obohacení prostým dodatečným projevem nesouhlasu s tím, že za něj byl dluh plněn třetí osobou, popíralo by to smysl výše uvedené skutkové podstaty bezdůvodného obohacení. Jinak by totiž dlužníkovi, za kterého byl uhrazen jeho dluh, stačilo, aby v budoucnu (a to např. až v řízení o vydání bezdůvodného obohacení) namítl, že nesouhlasí s tím, že za něj třetí osoba plnila jeho dluh věřiteli, čímž by zcela vyloučil vznik bezdůvodného obohacení na své straně. Je logické, že každý dlužník by takové možnosti využil a ačkoliv by jeho dluh zanikl (a jeho majetkový stav se nesnížil, jak by tomu bylo, pokud by plnil věřiteli ze svého), prakticky by tímto dodatečným projevem vůle vždy vyloučil vznik bezdůvodného obohacení na své straně.

Jsem proto názoru, že k naplnění výše uvedené skutkové podstaty bezdůvodného obohacení nedojde v případě, kdy je plněno proti vůli dlužníka, avšak takový nesouhlas musí dlužník projevit ještě předtím, než za něj třetí osoba poskytne plnění věřiteli.

Mgr. Petr Kolář

[Glatzová & Co., s.r.o.](#)

Betlémský palác
Husova 5
110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 401 440

Fax: +420 224 248 701

e-mail: office@glatzova.com

[1] Ustanovení § 2991 odst. 2 nového občanského zákoníku přesně stanoví následující: „Bez důvodně se obohatí zvláště ten, kdo získá majetkový prospěch plněním bez právního důvodu, plněním z právního důvodu, který odpadl, protiprávním užitím cizí hodnoty nebo tím, že za něho bylo plněno, co měl po právu plnit sám.“

[2] Blíže k tomu odborný komentář k § 2997 a § 3013 nového občanského zákoníku od autorů Hulmák, M. a kol. Podle komentáře by se v souvislosti s § 2991 odst. 2 nového občanského zákoníku mělo použít výše uvedené ustanovení § 2997 nového občanského zákoníku, ale ustanovení § 2997 se naopak nepoužije v případě § 3013 nového občanského zákoníku stanovícího, že kdo učiní za druhou osobu náklad, který tato osoba byla povinna učinit sama, má právo požadovat náhradu (viz Hulmák, M. a kol.: Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. s. 2000 - 2005).

Další články:

- [Konec „severních ateliérů“? Nový stavební zákon otevírá dveře k rekolaudaci ubytovacích jednotek na plnohodnotné byty](#)
- [Oceňování nemovitosti a přiměřená náhrada při zrušení spoluvlastnictví](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 33.: Prevence střetu zájmů \(jednatel × společnost\)](#)
- [Úročení jistoty \(kauce\), kterou skládá podnájemce nájemci - II. díl](#)
- [Když obecní pozemky již nemusí být obecní - institut mimořádného vydržení v obecním právu](#)
- [Střet zájmů členů volených orgánů obchodních korporací: pravidla, proces a následky](#)
- [Dvě kiwi denně: EU schválila první zdravotní tvrzení pro čerstvé ovoce](#)
- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Darování pro případ smrti nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí a určení výše odměny soudního komisaře](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)